

Η διγλωσσία δεν ανησυχεί πλέον γονείς, δασκάλους

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Οι δίγλωσσοι μαθητές εμφανίζουν καλύτερες επιδόσεις στη μνήμη καθώς και στην εναλλαγή προσοχής, αφού έχουν τη δυνατότητα να φιλτράρουν γρηγορότερα τις πληροφορίες που τους δίδονται.

Εως πρόσφατα, σε πολλούς γονείς και δασκάλους επικρατούσε η αντίληψη ότι τα δίγλωσσα παιδιά εμφανίζουν δυσκολίες στην εκπαίδευση συγκρινόμενα με παιδιά που μεγαλώνουν χρησιμοποιώντας μία γλώσσα στην καθημερινότητά τους. Ωστόσο, ολοένα περισσότερες επιστημονικές έρευνες κατατείνουν στο ότι η διγλωσσία όχι μόνο δεν αποτελεί εμπόδιο, αλλά συχνά αποδεικνύεται χρήσιμο εφόδιο. Ενισχυμένη μνήμη, ικανότητα προσοχής, επικοινωνίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης είναι κάποια από τα πλεονεκτήματα που παρατηρούν τα τελευταία χρόνια οι επιστήμονες σε ανθρώπους που μεγαλώνουν ως δίγλωσσοι.

Η διακεκριμένη καθηγήτρια Ψυχολογίας, Ελεν Μπιάλιστοκ, από το Πανεπιστήμιο Γιορκ του Καναδά, η οποία εδώ και 40 έτη διερευνά τα πλεονεκτήματα της διγλωσσίας στα παιδιά, διαπίστωσε ότι η ακτίνα επιρροής της διγλωσσίας αγγίζει και τις μεγαλύτερες ηλικίες. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα των μελετών της εστίασαν πρόσφατα στο ότι η διγλωσσία λειτουργεί προστατευτικά στη νοητική παρακμή, καθυστερώντας την εμφάνιση της νόσου Αλτσχάιμερ για περίπου

τέσσερα έτη.

«Η διγλωσσία αποτελούσε κατά το παρελθόν πηγή ανησυχίας εξαιτίας του ότι ο εγκέφαλος θεωρούνταν ένα καθαρά μηχανιστικό εργαλείο. Όπως σε ένα ντουλάπι χωράει ένας συγκεκριμένος αριθμός πιάτων, αντίστοιχα υπήρχε η εντύπωση ότι μέσα στον εγκέφαλο χωράει ένας συγκεκριμένος αριθμός γλωσσών», λέει στην «Κ» η δρ Τερέσα Παρόδι, ερευνήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ της Αγγλίας. Κύρια αιτία ανησυχίας αποτελούσε η εμπειρική παρατήρηση ότι στα δίγλωσσα παιδιά καθυστερεί η ομιλία συγκριτικά με τους μονόγλωσσους συνομηλίκους τους.

Το εύρος του λεξιλογίου

Όπως εξηγεί η δρ Παρόδι, οι δάσκαλοι στο δημοτικό σχολείο χρησιμοποιούν συχνά το εύρος του λεξιλογίου ενός παιδιού ως μονάδα μέτρησης της διανοητικής του ανάπτυξης. «Όμως στην περίπτωση ενός δίγλωσσου παιδιού δεν είναι απαραίτητο να ισχύει το ίδιο, αφού πιθανότατα διαθέτει ακριβείς μεταφράσεις για κάθε λέξη που γνωρίζει», προσθέτει η ίδια.

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι επιστήμονες, στην προσπάθειά τους να διαπιστώσουν εάν η αντίληψη των δίγλωσσων παιδιών αναπτύσσεται πράγματι πιο νωρίς από ό,τι στα μονόγλωσσα, έχουν ακολουθήσει διάφορες πειραματικές προσεγγίσεις, αναλόγως με την ηλικία.

Ενα διαδεδομένο πείραμα σε παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι το ακόλουθο: μέσα σε μια στενή και ψηλή φιάλη τοποθετείται μια ποσότητα υγρού. Το ίδιο υγρό μεταφέρεται μπροστά στα μάτια των μικρών παιδιών σε μια πλατιά και ρηχή φιάλη. «Στην ερώτηση “ποια φιάλη περιέχει το περισσότερο νερό”, ένα μονόγλωσσο παιδί προσχολικής ηλικίας απαντά συνήθως “η πλατιά”», αναφέρει στην «Κ» ο δρ Πάνος Αθανασόπουλος, ερευνητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Λάνκαστερ της Αγγλίας. «Το δίγλωσσο παιδί αντιλαμβάνεται έξι μήνες μέχρι και έναν χρόνο νωρίτερα από ένα μονόγλωσσο ότι η ποσότητα του νερού είναι κάτι ξεχωριστό από τη φιάλη που το περιέχει», προσθέτει.

Το πείραμα με το σαλιγκάρι

Ενα άλλο πλεονέκτημα της διγλωσσίας εμφανίζεται στη μεταγλωσσική αντίληψη, δηλαδή στην αντίληψη ότι η γλώσσα είναι κάτι διαφορετικό από τα αντικείμενα στα οποία αναφέρεται. Ενα πείραμα που έχει γίνει συχνά σε μαθητές των δύο πρώτων τάξεων του δημοτικού: «Οι ερευνητές δείχνουν στα παιδιά τη φωτογραφία ενός τρένου και ενός σαλιγκαριού. Στην ερώτηση “ποια λέξη είναι

μεγαλύτερη”, τα δίγλωσσα παιδιά απαντούν με μεγαλύτερη ευκολία “το σαλιγκάρι”, αντί “το τρένο” που είναι η συνήθης απάντηση των μονόγλωσσων παιδιών σε εκείνη την ηλικία», λέει η δρ Παρόδι.

Παιδιά λίγο μεγαλύτερης ηλικίας υποβάλλονται σε άλλα τεστ που διεξάγονται στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και είναι σχεδιασμένα για να μετρούν τις εκτελεστικές λειτουργίες του εγκεφάλου, όπως η προσοχή και η εργαζόμενη μνήμη. Ο δρ Κυριάκος Αντωνίου, ερευνητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, είχε χρησιμοποιήσει αυτές τις μεθόδους κατά τη διάρκεια της έρευνάς του στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Κύπρου και είχε διαπιστώσει ότι δίγλωσσα παιδιά που μιλούν ελληνικά και αγγλικά εμφανίζουν καλύτερες επιδόσεις στην εργαζόμενη μνήμη και στη γρήγορη εναλλαγή προσοχής, φιλτράροντας πιο γρήγορα τις πληροφορίες. «Παρότι το πλεονέκτημα ήταν εμφανές, χρειάζεται περαιτέρω έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα παιδιών και με άλλους συνδυασμούς γλωσσών», σημειώνει ο δρ Αντωνίου. «Στην έρευνα σκοπεύουμε, επίσης, να διερευνήσουμε εάν τα δίγλωσσα παιδιά υπερτερούν σε κάποιες επικοινωνιακές ικανότητες, οι οποίες σχετίζονται με την κατανόηση του μη κυριολεκτικού λόγου, όπως η ειρωνεία ή η μεταφορά», λέει ο δρ Αντωνίου.

Δύο γλώσσες, δύο αντιλήψεις

«Η έννοια της γλωσσικής σχετικότητας υπαγορεύει ότι ο τρόπος που δομείται μια γλώσσα κάνει τον ομιλητή να εφιστά την προσοχή του σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του κόσμου», σημειώνει στην «Κ» η δρ Τερέσα Παρόδι, η οποία διερευνά πώς συγκεκριμένα γραμματικά φαινόμενα κάνουν την εμφάνισή τους μεταξύ διαφορετικών γλωσσών. Στην περίπτωση της περιγραφής μιας κίνησης, για παράδειγμα, ένας ομιλητής γερμανικών χρειάζεται να περιγράψει τον τελικό προορισμό ενός κινούμενου αντικειμένου, ενώ ένας ομιλητής των αγγλικών περιγράφει συνήθως μόνο την κίνηση, εξηγεί. «Ενώ ο Αγγλος, βλέποντας μια γυναίκα να περπατάει στην εξοχή, λέει “μια γυναίκα περπατάει”, ο Γερμανός περιγράφει την ίδια σκηνή, λέγοντας “μια γυναίκα περπατάει προς το δάσος”», διευκρινίζει ο δρ Αθανασόπουλος, ο οποίος ζήτησε από νεαρούς ενήλικες, δίγλωσσους σε αγγλικά και γερμανικά, να συμμετάσχουν σε ένα πείραμα. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να παρακολουθήσουν ένα βίντεο που έδειχνε μια γυναίκα να περπατάει, ενώ ταυτόχρονα τους ζητήθηκε «να μετρούν από μέσα τους σε μία από τις δύο γλώσσες». Στη συνέχεια ερωτήθηκαν τι είδαν στην οθόνη. Μετά μισή ώρα κλήθηκαν να κάνουν το ίδιο, μετρώντας αυτή τη φορά στην αντίθετη γλώσσα.

«Τα αποτελέσματα μας ξάφνιασαν», αναφέρει ο δρ Αθανασόπουλος. Όταν οι συμμετέχοντες μετρούσαν από μέσα τους στα αγγλικά, εξιστορούσαν τα γεγονότα σαν Γερμανοί και το αντίστροφο. «Ο δίγλωσσος, αφιερώνοντας τη μια γλώσσα στο

μέτρημα, ανατρέχει στην άλλη για να συλλέξει πληροφορίες για την ερμηνεία της κίνησης!» τονίζει, δίνοντας έμμεσα άλλο ένα στίγμα από τα... μυστήρια του εγκεφάλου.

ΑΣΠΑΣΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πηγή: kathimerini.gr